

บทที่ 3

การผลิตและการบริโภคข้าวเหนียว

การผลิตข้าวเหนียว

ข้าวเหนียวที่นิยมปลูกในประเทศไทยมี 2 พันธุ์ ได้แก่ ข้าว กข. 6 และข้าวเหนียว สันป่าตอง (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น, 2553)

1. ข้าว กข. 6 ได้มีการปรับปรุงพันธุ์ในปี พ.ศ. 2508 จากข้าวหอมดอกมะลิ โดยการชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกรรมพันธุ์ ด้วยรังสีแกมมา ปริมาณความเข้ม 20 กิโลเรด ที่สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติแห่งประเทศไทย และนำเมล็ด 37 เมล็ดไปปลูก คัดเลือกพันธุ์ที่สถานีทดลองข้าวบางเขน และพิมาย เมื่อทำการทดลองเปรียบเทียบ ผลผลิตระหว่างสถานีตามสถานีวิจัยข้าวในเขตภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่า พันธุ์ข้าวใหม่ที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมดอกมะลิกลายเป็นข้าวเหนียว และให้ชื่อข้าวพันธุ์ใหม่ว่า “พันธุ์ข้าว กข. 6” มีรหัสสายพันธุ์ KDML 105'65-G2U-245 ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการวิจัย กรมวิชาการเกษตร ให้ใช้ขยายพันธุ์เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2520

ลักษณะทั่วไปของข้าว กข. 6 เป็นข้าวชนิดไวแสง เป็นข้าวต้นสูงมีความสูง ประมาณ 154 เซนติเมตร ทรงกอตั้ง แดกกอดี ลำต้นแข็งแรงปานกลางปล้องกาบใบ และใบมีสีเขียว มีขนบนใบ มุมของยอดแผ่นใบคด ข้อต่อระหว่างใบ และกาบใบสีเขียวอ่อน ใบธงค่อนข้างนอน ลิ่นใบรูปร่างแหลมมี 2 ยอด หูใบมีสีเขียวอ่อนปลายยอดดอกสีฟาง กลีบของดอกสีฟาง ยอดเกสรตัวเมียสีขาว รวงยาวแน่น ระแง่ค่อนข้างถี่ คอรวงยาว เมล็ดข้าวเปลือกสีน้ำตาล ปลายยอดเมล็ดสีฟาง มีขนบนเมล็ด กลีบรองดอกสั้น เมล็ดข้าว- กว้างรูปร่างเรียวยาว ยาว 7.2 มิลลิเมตร กว้าง 2.3 มิลลิเมตร หนา 1.8 มิลลิเมตร ระยะพักตัวของเมล็ดประมาณ 5 สัปดาห์ ข้าวสุกนุ่มหอม

ฤดูกาลเพาะปลูก เนื่องจากข้าว กข. 6 เป็นข้าวที่ไวต่อแสง จึงปลูกได้เฉพาะในช่วงนาปี โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการเพาะปลูกซึ่งจะเริ่มเตรียมดินปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และเริ่มเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อดี ให้ผลผลิตที่ค่อนข้างคงที่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทนแล้งได้ดีกว่าข้าวเหนียวสันป่าตอง ลำต้นแข็งแรง ไม่ล้มง่าย มีการตอบสนองการใช้ปุ๋ยได้ดี เหมาะกับสภาพนาลุ่ม และต้านทานต่อโรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคไหม้ ข้าวสุกนุ่มมีลักษณะนุ่มและมีกลิ่นหอม

ข้อเสีย ไม่ต้านทานต่อโรคขอบใบแห้ง เพี้ยกระโดดสีน้ำตาล และแมลงบั่ว เมื่อปลูกไปนาน ๆ จะกลายพันธุ์เป็นข้าวเจ้าได้ง่าย

2. ข้าวเหนียวสันป่าตอง ได้จากการคัดเลือกข้าวเจ้าสายพันธุ์เหลืองใหญ่ 10-137-1 ซึ่งกลายพันธุ์เป็นข้าวเหนียว โดยนายมณี เชื้อวิโรจน์ เจ้าหน้าที่วิชาการ สถานีทดลองข้าวสันป่าตอง นำไปปลูกคัดพันธุ์ใหม่ จนได้พันธุ์เหนียวสันป่าตอง 137-1-16 ผ่านการรับรองพันธุ์ โดยคณะกรรมการพิจารณาพันธุ์ ให้ใช้ขยายพันธุ์เป็นพันธุ์รับรองเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2505

ลักษณะทั่วไปของข้าวเหนียวสันป่าตอง เป็นข้าวชนิดไวแสง เป็นข้าวต้นสูงมีความสูงประมาณ 150 เซนติเมตร ทรงกอตั้งเล็กน้อย ต้นค่อนข้างแข็ง รวงยาว เมล็ดยาวเรียวยาว เมล็ดข้าวเปลือกสีน้ำตาล เมล็ดข้าวกล้องรูปร่างเรียวยาว ยาว 7.2 มิลลิเมตร กว้าง 2.1 มิลลิเมตร หนา 1.3 มิลลิเมตร ระยะพักตัวของเมล็ดประมาณ 6 สัปดาห์ ข้าวสุกเหนียวนุ่ม

ฤดูกาลเพาะปลูก เนื่องจากข้าวเหนียวสันป่าตอง เป็นข้าวที่ไวต่อแสง จึงปลูกได้เฉพาะในช่วงนาปี โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการเพาะปลูกซึ่งจะเริ่มเตรียมดินปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และเริ่มเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อดี เหมาะกับสภาพนาลุ่ม ทนกับสภาพดินเค็มได้ดีกว่าข้าว กข. 6 และต้านทานโรคใบจุดสีน้ำตาล และค่อนข้างต้านทานโรคไหม้ ข้าวสุกนุ่มมีลักษณะอ่อนนุ่ม

ข้อเสีย ไม่ต้านทานต่อโรคขอบใบแห้ง เพี้ยกระโดดสีน้ำตาล โรคใบสีส้ม และแมลงบั่ว เมื่อปลูกไปนาน ๆ จะกลายพันธุ์เป็นข้าวเจ้าได้ง่าย ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยน้อยกว่าข้าว กข. 6

แหล่งผลิตสำคัญ

ข้อมูลจาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2553ข) พบว่า แหล่งผลิตใหญ่ข้าวเหนียวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวเหนียวหลักอยู่แล้ว โดยจะปลูกข้าว กข. 6 เป็นส่วนใหญ่ เพราะได้ผลดีทั้งคุณภาพเมล็ด และกลิ่นหอม ประกอบกับราคาดีด้วย จึงจูงใจให้เกษตรกรปลูกข้าว กข. 6 แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในจังหวัดทางตอนบนของภาค ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร มหาสารคาม นอกจากนั้น ยังมีการปลูกที่จังหวัดเลย หนองบัวลำภู หนองคาย นครพนม มุกดาหาร ยโสธร อำนาจเจริญ ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา

ภาคเหนือ สำหรับการเพาะปลูกข้าวเหนียวนั้น เกษตรกรจะปลูกทั้งพันธุ์ กข. 6 และพันธุ์เหนียวสันป่าตอง โดยจะมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในจังหวัดทางตอนบนของภาค ได้แก่ เชียงราย พะเยา ลำปาง เชียงใหม่ นอกจากนั้น ยังมีการปลูกที่จังหวัดแพร่ ลำพูน น่าน แม่ฮ่องสอน และอุตรดิตถ์

ภาคกลาง สำหรับการเพาะปลูกข้าวเหนียวนั้น พบว่า มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนมากจะปลูกข้าวเจ้าเป็นหลัก จังหวัดที่มีการปลูกข้าวเหนียว ได้แก่ เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

ภาคใต้ สำหรับการเพาะปลูกข้าวเหนียวนั้น พบว่า มีน้อยมาก จังหวัดที่มีการปลูกข้าวเหนียว ได้แก่ นครศรีธรรมราช และสงขลา

เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่

เนื้อที่เพาะปลูกข้าวเหนียวในประเทศไทย ปี 2552/53 ประมาณ 18.058 ล้านไร่ จำแนกเป็น เนื้อที่เพาะปลูกข้าว กข. 6 ประมาณร้อยละ 90 ของพื้นที่เพาะปลูกและอีกประมาณร้อยละ 10 เป็นเนื้อที่ปลูกข้าวเหนียวสันป่าตอง (ดูตาราง 7)

ตาราง 7

เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ข้าวเหนียวรายภาค และจังหวัด ปี 2552/53

พื้นที่	เนื้อที่ปลูก	เนื้อที่เก็บ	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	
	(ไร่)	เกี่ยว (ไร่)		ปลูก	เก็บ
รวมทั้งประเทศ	18,058,752	17,248,360	6,247,805	346	362
ภาคเหนือ	3,130,990	3,013,790	1,664,366	532	552
ตะวันออกเฉียงเหนือ	14,859,850	14,168,173	4,563,568	307	322
ภาคกลาง	67,003	65,527	19,558	292	298
ภาคใต้	909	870	313	344	360
เชียงราย	942,462	895,703	502,462	533	561
มหาสารคาม	1,294,940	1,212,627	415,964	321	343
ร้อยเอ็ด	949,351	924,282	301,252	317	326
กาฬสินธุ์	989,311	961,336	354,158	358	368
ขอนแก่น	1,628,545	1,538,945	465,847	286	303
อุดรธานี	1,554,468	1,515,254	465,475	299	307
หนองคาย	963,037	900,774	290,246	301	322
สกลนคร	1,381,332	1,337,528	418,546	303	313
อุบลราชธานี	1,493,569	1,382,214	452,147	303	327
อื่นๆ	6,861,737	6,579,697	2,581,708	336	352

ที่มา. จาก สถิติการเกษตรของประเทศไทยปี 2552, โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553ข, ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.oae.go.th>

การปลูกข้าวเหนียว ในปี 2552/53 มีผลผลิตต่อไร่ของข้าวเหนียวเฉลี่ยไร่ละ 362 กิโลกรัม โดยมีอัตราการเพิ่มของผลผลิตต่อไร่จาก 314 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2542/43 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 2.85 ต่อปี เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการผลิตของแต่ละภาคแล้วพบว่า ประสิทธิภาพการผลิตของภาคเหนือสูงกว่าภาคอื่น ๆ โดยผลผลิตต่อไร่ในปี 2552/53 สูงถึงไร่ละ 552 กิโลกรัม ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพพื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าภาคอื่น ๆ (ดูตาราง 8)

ตาราง 8

เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ข้าวเหนียว ปีเพาะปลูก 2542/43-2552/53

ภาค	รายการ	ปีเพาะปลูก										อัตราเพิ่ม (เฉลี่ย ร้อยต่อปี)		
		2542/43	2543/44	2544/45	2545/46	2546/47	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51	2551/52	2552/53		
รวมทั้ง	เนื้อที่เพาะปลูก(ล้านไร่)	17,931	18,212	18,454	18,285	18,185	18,089	18,154	18,179	18,303	18,195	18,058		0.07
ประเทศ	ผลผลิต(ล้านตัน)	5,455	5,514	6,194	5,907	6,334	6,058	6,311	6,289	6,375	6,283	6,247		1.48
	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	314	478	357	369	367	357	370	367	369	364	362		2.85
ตะวันออก	เนื้อที่เพาะปลูก(ล้านไร่)	14,670	15,105	15,269	15,082	14,922	14,901	14,933	14,926	14,990	14,983	14,859		0.13
เชียงใหม่	ผลผลิต(ล้านตัน)	3,943	4,058	4,568	4,330	4,622	4,393	4,598	4,575	4,627	4,573	4,563		1.60
	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	279	299	318	332	328	317	331	327	328	323	322		1.50
เหนือ	เนื้อที่เพาะปลูก(ล้านไร่)	3,166	3,036	3,107	3,132	3,198	3,116	3,154	3,188	3,236	3,146	3,130		0.09
	ผลผลิต(ล้านตัน)	1,482	1,434	1,599	1,555	1,690	1,640	1,689	1,690	1,725	1,691	1,664		1.28
	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	471	478	547	537	543	538	551	550	552	557	552		1.69
กลาง	เนื้อที่เพาะปลูก(ล้านไร่)	0,069	0,052	0,063	0,063	0,059	0,068	0,063	0,061	0,073	0,064	0,067		0.69
	ผลผลิต(ล้านตัน)	0,021	0,016	0,021	0,018	0,019	0,023	0,021	0,022	0,020	0,018	0,019		0.23
	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	309	356	351	303	338	360	369	389	305	286	298		0.25

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาค	รายการ	ปีเพาะปลูก												อัตราเพิ่ม (เฉลี่ย ร้อยละต่อปี)	
		2542/43	2543/44	2544/45	2545/46	2546/47	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51	2551/52	2552/53			
ใต้	เนื้อที่เพาะปลูก(ล้านไร่)	0.024	0.018	0.014	0.007	0.005	0.002	0.002	0.002	0.002	0.003	0.0009	0.0009	0.0009	-20.58
	ผลผลิต (ล้านตัน)	0.007	0.005	0.004	0.002	0.002	0.001	0.0009	0.0008	0.001	0.0003	0.0003	0.0003	0.0003	-20.97
	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	319	299	329	355	364	346	354	387	362	365	360	360	360	1.39

ที่มา. จาก ข้อมูลสถิติการเพาะปลูกข้าวเหนียวปี 2552, โดย ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553ข, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

การบริโภคข้าวเหนียว

ผลผลิตข้าวเหนียวที่ได้จะใช้ในประเทศโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ และการใช้บริโภค ส่วนที่เหลือจึงจะส่งออกไปขายต่างประเทศ

การใช้เป็นเมล็ดพันธุ์

การใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2536 ถึงปี พ.ศ. 2552 มีปริมาณประมาณปีละ 0.36 ล้านตันข้าวเปลือก ลดลงร้อยละ 0.28 ต่อปี ซึ่งอาจจะมีผลเนื่องมาจากเทคโนโลยีการผลิตที่ดีขึ้น แต่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังให้มีการสนับสนุนการผลิตข้าวเหนียวเพิ่มมากขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายใน และภายนอกประเทศ (ดูตาราง 2)

การใช้เพื่อบริโภค

ปริมาณผลผลิตที่ใช้เพื่อบริโภคภายในประเทศ เป็นส่วนที่เหลือจากการใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ ส่วนใหญ่จะใช้บริโภคโดยตรงในปี พ.ศ. 2536 จากผลผลิตข้าวเปลือกเหนียว 4.53 ล้านตันข้าวเปลือก ผลิตเป็นข้าวเหนียวเพื่อการบริโภคประมาณ 2.99 ล้านตันข้าวสาร ส่วนในปี พ.ศ. 2552 จากผลผลิตข้าวเปลือกเหนียว 5.88 ล้านตันข้าวเปลือก ผลิตเป็นข้าวเหนียวเพื่อการบริโภคประมาณ 3.88 ล้านตันข้าวสาร หรือการบริโภคข้าวเหนียวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.76 ต่อปี (ดูตาราง 2)

การใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียว

การใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวในประเทศไทย สามารถแบ่งแยกได้ตามส่วนของข้าวเหนียว ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว, 2553)

1. ข้าวสาร สำหรับการจำหน่ายเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ส่วนใหญ่ใช้ในการบริโภค โดยมีหลายชั้นมาตรฐาน ได้แก่ ข้าวสารเหนียวสันป่าตอง (เขียวงู) 100% ข้าวสารเหนียวสันป่าตอง (เขียวงู) 5% ข้าวสารเหนียว 10% เมล็ดยาว ข้าวสารเหนียว

10% เมล็ดคั่ว สำหรับการผสมข้าวคุณภาพดีจะดำเนินเช่นเดียวกับข้าวสำหรับการส่งออก เช่น ข้าวเหนียวขาว 10% จะประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด (ต้นข้าว) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 55.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 3.5 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 7.0 ส่วน ไม่เกินร้อยละ 12.0 ในจำนวนนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 3.5 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกิน ร้อยละ 0.7 และปลายข้าวเหนียวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.3 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 0.7 ส่วนขึ้นไป

2. ปลายข้าว ใช้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และใช้ทำเป็นอาหารสัตว์ เช่น อาหารหมู และอาหารไก่ เป็นต้น

3. รำข้าว ใช้ทำอาหารสัตว์ และสกัดน้ำมันรำข้าว หรือน้ำมันข้าว น้ำมันข้าวเป็น น้ำมันบริโภคที่มีคุณภาพดีเนื่องจากมี Cholesterol ต่ำมาก และจากขบวนการสกัดน้ำมัน นี้ยังสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ด้านเภสัชกรรม และอุตสาหกรรม

4. แกลบ ส่วนใหญ่ใช้ในการทำเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และยังสามารถ นำแกลบไปบดอัดเป็นแท่งใช้เป็นเชื้อเพลิงแทนถ่าน ใช้ทำวัสดุจำพวกกระดาด (hard board)

5. ฟางข้าว ส่วนใหญ่ใช้เลี้ยงสัตว์ ใช้ปลูกเห็ด ทำปุ๋ยหมัก และสามารถเอามาใช้ ทำกระดาด ใช้ทำของใช้อื่น ๆ ได้ เช่น เสื่อกระดาด ที่นอน และวัสดุกันกระเทือน เป็นต้น

การส่งออกข้าวเหนียว

ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในโลกที่ส่งออกข้าวเหนียว ประมาณร้อยละ 90 เป็นข้าวเหนียว 10% รองลงมา คือ ข้าวเหนียว 15% ข้าวเหนียว 100% ข้าวเหนียว 35% ข้าวเหนียว 25% และข้าวเหนียว 5% ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปริมาณการส่งออก ข้าวเหนียวของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ตลาดที่มีอัตราขยายตัวสูงยังมีมูลค่าไม่มากนัก แต่ก็มีอัตราการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูง การส่งออกของข้าวเหนียวในระยะแรกมีการส่งออก ข้าวเหนียวจำนวนไม่มากนักเพียง 223,619 ตันในปี พ.ศ. 2542 และได้เพิ่มขึ้นเป็น 323,220 ตันในปี พ.ศ. 2552 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.89 ต่อปี ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2542-2552 ตลาดประเทศนำเข้าสำคัญสูงสุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา

และสิงคโปร์ ซึ่งมีปริมาณการนำเข้าในปี พ.ศ. 2552 เท่ากับ 51,807 ตัน 19,569 ตัน 22,778 ตัน 11,804 ตัน ตามลำดับ โดยมีแนวโน้มความต้องการนำเข้าเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมี อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 43.36, -1.58, 3.58 และ -6.16 ต่อปี ตามลำดับ (ดูตาราง 9) โดยมี มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 2,504 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2542 เป็น 5,151 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2552 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.26 ต่อปี โดยเมื่อเปรียบเทียบปริมาณ การส่งออกข้าวเหนียว 10% กับข้าวที่ส่งออกทั้งหมดในปี พ.ศ. 2542 ถึงปี พ.ศ. 2552 พบว่า เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12.48 ต่อปี (ดูตาราง 10)

การตลาดข้าวเหนียว

ด้านสถาบันการตลาดได้จำแนกบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ 7 กลุ่ม คือ (ศูนย์พัฒนา-ความรู้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2553)

1. พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น เป็นพ่อค้าคนกลางที่รวบรวมผลผลิตจากเกษตรกร โดยตรง และบางส่วนอาจผ่านพ่อค้านายหน้า บางรายอาจเป็นเกษตรกรในแหล่งผลิต หรือเป็นพ่อค้าในพื้นที่

2. สถาบันเกษตรกร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มเกษตรกร คือ คณะบุคคลผู้ประกอบอาชีพทำนาในตำบลเดียวกัน รวมกันดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีจำนวนผู้ที่จะเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 30 คน จัดตั้งเป็นกลุ่มนิติบุคคลขึ้นมาเพื่อ รวมกันจำหน่าย แปรรูป และทำหน้าที่การตลาด เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเชิงธุรกิจ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร

2.2 สหกรณ์การเกษตร หมายถึง องค์การที่ผู้ประกอบการอาชีพทางการเกษตร รวมตัวกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล บทบาทหน้าที่ คือ การช่วยเหลือแก่ สมาชิกในรูปการให้บริการสินเชื่อ การรวบรวมผลผลิต การแปรรูปข้าวเปลือก รวมทั้ง การจำหน่ายข้าวสารแก่สมาชิกสหกรณ์ โดยสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนในรูปเงินปันผล

ตาราง 9

ปริมาณการส่งออกข้าวเหนียว 10% ของประเทศไทย รายประเทศ

(หน่วย: ตัน)

ประเทศ	ปริมาณการส่งออก (ปี พ.ศ.)											อัตราเพิ่ม (เฉลี่ยร้อยละต่อปี)
	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	
ออสเตรเลีย	2,049	1,872	1,869	2,405	2,087	2,044	2,382	2,086	2,161	2,688	2,492	2.94
แคนาดา	2,117	2,202	2,135	2,003	2,046	2,453	2,371	2,205	1,888	2,702	2,973	4.53
จีน	3,851	4,410	6,561	10,149	14,433	18,052	35,782	63,298	4,621	13,220	100,933	111.73
ฮ่องกง	11,395	7,144	8,062	8,753	9,013	7,807	8,391	6,601	6,038	8,003	7,617	-2.10
อินโดนีเซีย	86,776	44,705	19,979	53,154	68,410	13,926	23,069	38,549	9,885	44,139	51,807	43.36
อิสราเอล	1,502	688	2,051	2,561	3,092	2,968	3,306	3,361	2,582	2,208	2,703	18.33
ญี่ปุ่น	1,944	1,256	1,753	454	968	943	942	872	5,498	667	15,562	270.89
มาเลเซีย	33,606	26,031	39,207	36,155	33,870	33,457	39,763	36,574	36,764	41,544	19,569	-1.58
ฟิลิปปินส์	1,162	5,719	7,716	4,021	4,283	1,447	6,158	2,319	528	17,953	52,089	399.58
สิงคโปร์	46,947	19,306	12,707	17,983	12,171	9,836	10,709	7,910	6,497	10,991	11,804	-6.16
ไต้หวัน	4,556	4,228	2,980	6,779	10,906	19,492	22,922	9,073	3,284	14,440	15,951	47.39
สหรัฐอเมริกา	16,747	16,346	16,972	18,436	20,638	19,293	19,030	17,604	16,280	19,834	22,778	3.58
อื่น ๆ	10,967	8,188	32,609	8,903	7,560	9,195	8,290	8,243	10,767	18,447	16,942	29.01
รวมทั้งหมด	223,619	142,095	154,601	171,756	189,477	140,913	183,115	198,695	106,793	196,836	323,220	10.89

ที่มา. จาก ข้อมูลการส่งออกข้าวเหนียวสถิติ ปี 2552, โดย ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและ-

สหกรณ์, 2553ก, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 10

ปริมาณ และมูลค่าการส่งออกข้าวเหนียว 10%

ปี พ.ศ.	ปริมาณ (ตันข้าวสาร)		ร้อยละของข้าวเหนียว เทียบกับข้าวทั้งหมด	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)
	ข้าวทั้งหมด	ข้าวเหนียว		
2542	6,838,793	223,619	3.27	2,504
2543	6,141,341	142,095	2.31	1,676
2544	7,685,051	154,601	2.01	1,614
2545	7,334,448	171,756	2.34	2,114
2546	7,345,971	189,477	2.58	2,408
2547	9,976,589	140,913	1.41	2,003
2548	7,495,904	183,115	2.44	2,392
2549	7,494,140	198,695	2.65	3,157
2550	9,192,518	106,793	1.16	2,372
2551	10,216,128	196,836	1.93	3,543
2552	8,619,871	323,220	3.75	5,151
อัตราเพิ่มเฉลี่ย				
ร้อยละต่อปี	3.96	10.89	12.48	11.26

ที่มา. จาก ข้อมูลการส่งออกข้าวเหนียวสถิติ ปี 2552, โดย ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553ก, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

3. พ่อค้าตัวแทนหรือนายหน้า หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่คนกลางจัดการซื้อขายข้าวเปลือกเหนียวระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย แต่จะได้กรรมสิทธิ์ในสินค้า ในการค้าข้าวเหนียวจำแนกพ่อค้าตัวแทนหรือนายหน้าออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

3.1 นายหน้าระดับท้องถิ่น เป็นเกษตรกรหรือพ่อค้าที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นตัวแทนซื้อขาย และรวบรวมข้าวเปลือกเหนียวให้แก่โรงสี และพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น

3.2 นายหน้า (หยง) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการซื้อขาย โดยเป็นผู้ติดต่อจำหน่ายข้าวสารของโรงสีต่าง ๆ ให้แก่พ่อค้าขายส่ง และพ่อค้าส่งออก หยงจะไม่มีกรรมสิทธิ์ในสินค้า

4. โรงสี เป็นหน่วยธุรกิจดำเนินการแปรรูปข้าวเปลือกเหนียวเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่ายไปยังตลาดผู้บริโภคกลุ่มต่าง ๆ รายได้ส่วนหนึ่งของโรงสีมาจากค่าบริการในการสีข้าว รวมทั้งผลพลอยได้จากการสีข้าว เช่น ปลายข้าว และแกลบ เป็นต้น

5. พ่อค้าส่งออก เป็นผู้รวบรวมข้าวสารเหนียวเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ผู้ส่งออกส่วนใหญ่จะรับซื้อข้าวสารจากโรงสี โดยผ่านนายหน้าค้าข้าว (หยง) และข้าวเหนียวบางส่วนอาจมาจากโรงสีของผู้ส่งออกเอง ผู้ส่งออกมีการรวมตัวกันเป็นสมาคม เพื่อรับซื้อข้าวเหนียวในขณะที่ราคาต่ำ และเก็บสต็อกไว้อย่างเพียงพอ รวมถึงการส่งมอบสินค้า ดังนั้น พ่อค้าส่งออกจึงมีอำนาจในการกำหนดราคาหรือมีอำนาจต่อรองสูง

6. พ่อค้าขายส่ง หมายถึง ผู้รับซื้อข้าวสาร ปลายข้าว และรำข้าวเหนียวจากโรงสี และหยง เพื่อจำหน่ายแก่พ่อค้าขายปลีก และผู้บริโภค สามารถจำแนกพ่อค้าขายส่งออกเป็นพ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่ และขนาดกลางที่มีเงินทุนมากพอที่จะซื้อข้าวสารด้วยการชำระเงินสดได้ และพ่อค้าขายส่งขนาดเล็กที่จะซื้อข้าวสารจากพ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่ อีกทอดหนึ่ง

7. พ่อค้าขายปลีก พ่อค้าปลีกข้าวสาร และข้าวเหนียวมี 2 ประเภท ได้แก่

7.1 ร้านขายของชำ ตั้งอยู่ตามถนนสำคัญ หรือร้านค้าในย่านชุมชนจะมีทั้งซั้ง เป็นกิโลกรัม หรือข้าวสารถุงจำหน่าย

7.2 ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ประเภท “ซูเปอร์มาร์เก็ต” ส่วนใหญ่จะขายข้าวสารถุง 5 กิโลกรัม รองลงไป คือ ถุงละ 2 กิโลกรัม

วิธีการตลาด

วิธีการตลาดข้าวเหนียวมีดังนี้ (ศูนย์พัฒนาความรู้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2553)

1. การซื้อขายข้าวเหนียว กระบวนการค้าข้าวเหนียวจะแตกต่างจากการค้าข้าวทั่ว ๆ ไป ข้าวเปลือกเหนียวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือได้รับความนิยมนอกจากโรงสีเพื่อใช้สีทั้งการส่งออก และบริโภคภายในประเทศ สำหรับข้าวเปลือกเหนียวในภาคกลางโรงสีจะรับซื้อ เพื่อนำมาผสมกับข้าวเปลือกเหนียวจาก 2 ภูมิภาคดังกล่าว

ส่วนข้าวเปลือกเหนียวในภาคใต้มีน้อยไม่เพียงพอความต้องการ โรงสีในภาคใต้จะสีจำหน่ายในภาคของตน ทั้งนี้วิธีการซื้อขายข้าวเหนียวภายในประเทศได้จำแนกตามประเภทของบุคคลและตลาด ดังนี้

1.1 การซื้อขายของเกษตรกร มีเกษตรกรจะนำข้าวเปลือกส่วนหนึ่งไปสีที่โรงสีขนาดเล็กเพื่อสีเป็นข้าวสารไว้บริโภค และเก็บข้าวเปลือกส่วนหนึ่งไว้ทำพันธุ์ ส่วนที่เหลือจะจำหน่ายให้แก่โรงสีขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น นายหน้าหรือสถาบันเกษตรกร

1.2 การซื้อขายของผู้ประกอบการทั่วไป มีการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกเหนียวระหว่างโรงสี และพ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่นกับพ่อค้ารวบรวมในภูมิภาค

1.3 การซื้อขายข้าวเปลือกที่ตลาดกลาง ดังนี้

1.3.1 วิธีการซื้อขายข้าวเปลือกที่ตลาดกลางเอกชน จะใช้วิธีประมูล ผู้ขายจะนำตัวอย่างข้าวเปลือกมาให้ผู้ซื้อที่มารอคอยอยู่ที่ตลาดกลางดู พ่อค้าผู้ซื้อจะบดข้าวด้วยไม้บดที่ทางตลาดข้าวเตรียมไว้ให้เพื่อดูว่ามีคุณภาพระดับไหน เมื่อตกลงซื้อขายกันแล้วจะนำข้าวไปซัง การจ่ายเงินต้องผ่านตลาดกลางทุกครั้ง เนื่องจากทางตลาดกลางกำหนดให้ผู้ซื้อนำเงินมาฝากสำรองไว้จำนวนหนึ่ง

1.3.2 การซื้อขายที่ตลาดกลางของรัฐ ตลาดกลางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ให้บริการในการซื้อขายแตกต่างจากตลาดกลางเอกชน คือ การตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือก ตลาดกลางเอกชนพ่อค้าผู้รับซื้อเป็นผู้ดำเนินการ แต่ตลาดกลาง ธ.ก.ส. จะมีพนักงานประจำตลาดสุ่มตัวอย่างข้าวเปลือกแล้วนำมาตรวจสอบคุณภาพพร้อมบันทึกลงในเอกสาร เพื่อให้ผู้ขายนำไปใช้ในการเสนอราคาข้าวแก่ผู้ซื้อเพื่อความยุติธรรมแก่ทั้ง 2 ฝ่าย

2. การกำหนดราคาซื้อขายข้าวเหนียว แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การกำหนดราคาซื้อขายข้าวเปลือก พ่อค้าโรงสีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าวเปลือกโดยยึดราคาข้าวสารจากใบแจ้งราคาที่ส่งไปกรุงเทพฯ แล้วหักด้วยค่าขนส่งจากโรงสีถึงกรุงเทพมหานคร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการสีข้าว และกำไร

2.2 การกำหนดราคาซื้อขายข้าวสาร พ่อค้าส่งออกเป็นผู้มีอำนาจกำหนดราคา รับซื้อข้าวภายในประเทศได้มาก เนื่องจากมีการรวมตัวกันในการกำหนดราคาขายข้าว

ให้แก่ตลาดต่างประเทศ และราคาข้าวขายส่งในตลาดกรุงเทพมหานคร ราคาขายส่งข้าวสารจึงขึ้นอยู่กับราคาส่งออกที่ต้องส่งมอบข้าวสารในช่วงนั้น และราคาส่งออกที่ประกาศโดยสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

3. การขนส่งข้าวเหนียว แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับเกษตรกร ระดับพ่อค้าคนกลาง และระดับปลายทาง มีวิธีการดังนี้

3.1 การขนส่งข้าวเปลือกเหนียวในระดับเกษตรกร หมายถึง การขนข้าวเปลือกเหนียวเพื่อจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางหรือโรงสีที่ลานนวดข้าวทันทีที่นวดเสร็จในการขนส่งข้าวเปลือกไปยังฉางข้าวที่อยู่ไกลหรือตลาดกลาง เกษตรกรมักใช้รถอีแต่นหรือรถบรรทุก 4 ล้อ หรือ 6 ล้อ เป็นพาหนะ ในบางแหล่งอาจใช้วิธีเทกอง

3.2 การขนส่งบรรทุกข้าวเปลือกเหนียวในระดับพ่อค้าคนกลางหรือโรงสี เป็นการขนส่งระยะทางไกลในเขตอำเภอเดียวกันหรือระหว่างอำเภอ และระหว่างจังหวัด ปริมาณข้าวเปลือกที่บรรทุกจะมีมาก จึงนิยมใช้รถบรรทุก 10 ล้อ มากที่สุด รองลงมาเป็นรถพ่วง และรถ 6 ล้อ

3.3 การขนส่งข้าวสารเหนียวในตลาดปลายทางแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ การขนส่งภายในประเทศ และการส่งขนส่งไปยังต่างประเทศ ดังนี้

3.3.1 การขนส่งข้าวสารภายในประเทศ เป็นการขนส่งข้าวสารจากโรงสีไปยังพ่อค้าขายส่ง และขายปลีกในจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งโกดังพ่อค้าขายส่ง และพ่อค้าส่งออกในกรุงเทพฯ นิยมใช้รถยนต์บรรทุก 10 ล้อ ซึ่งสามารถบรรทุกได้ประมาณเที่ยวละ 13 ตันเป็นอย่างต่ำ การขนส่งทางรถไฟนิยมใช้กันน้อยเฉพาะการขนส่งระยะไกล

3.3.2 การขนส่งข้าวสารเหนียวไปยังผู้ซื้อในต่างประเทศ จะใช้การขนส่งโดยทางเรือ ในกรณีที่ผู้ขายขายในราคาเอฟโอบี ผู้ซื้อจะเป็นผู้จัดหรือเช่าเรือมารับสินค้าเอง ขึ้นอยู่กับการกำหนดจุดส่งมอบข้าวสารตามเงื่อนไข และราคาซื้อขายที่ตกลงกันไว้จะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ เอฟโอบีกรุงเทพฯ หรือเอฟโอบีสีขัง

4. การเก็บรักษา เป็นการช่วยให้รักษาผลผลิตไว้ได้นาน และเพื่อให้มีผลผลิตเพียงพอแก่ความต้องการอยู่เสมอ โดยแบ่งการเก็บรักษาเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.1 การเก็บรักษาข้าวเปลือกของเกษตรกร เพื่อบริโภค และทำพันธุ์ ทั้งนี้จะเก็บไว้ในยุ้งฉางของตนเอง เกษตรกรสร้างยุ้งฉางแบบง่าย ๆ ตั้งอยู่ใกล้บ้าน

4.2 การเก็บรักษาข้าวของพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกรจะสร้างฉางข้าวอย่างถาวร มีการคมนาคมที่สะดวก

4.3 การเก็บรักษาข้าวของโรงสี โรงสีขนาดกลาง และขนาดใหญ่จะสร้างยุ้งฉางอย่างถาวร มักสร้างอยู่ในบริเวณโรงสี ตามปกติโรงสีนิยมเก็บรักษาในรูปข้าวเปลือกเพื่อป้องกันความเสียหาย และเสื่อมคุณภาพ โรงสีจะเก็บข้าวเปลือกไว้นาน เพื่อจะได้มีข้าวไว้แปรรูปตลอดทั้งปี และเก็บไว้เพื่อสีเป็นข้าวสารขายเมื่อราคาข้าวสารสูง

4.4 การเก็บรักษาของพ่อค้าส่งออก พ่อค้าจะเก็บข้าวสารในคลังสินค้า ซึ่งสร้างอย่างถาวร สำหรับการเก็บรักษาข้าวสารจะเก็บได้ไม่เกิน 3 เดือน เพราะถ้าเก็บนานเกินไปกลิ่นหอมจะหมดไป คลังสินค้าส่วนมากจะตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพื่อสะดวกแก่การขนส่งไปยังต่างประเทศ ซึ่งขนส่งโดยทางเรือ

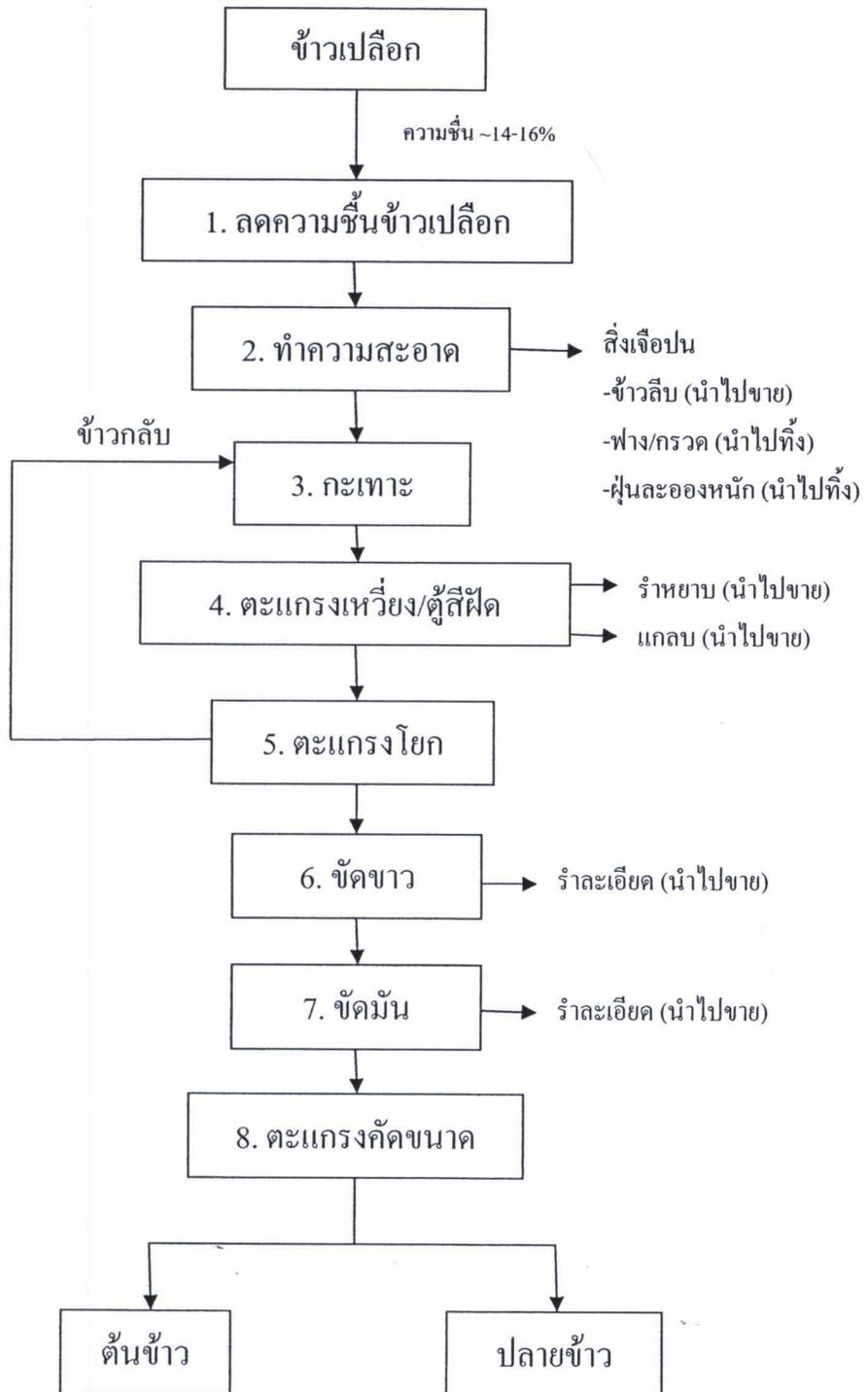
4.5 การเก็บรักษาของพ่อค้าขายส่ง พ่อค้าจะเก็บข้าวสารทั้งกระสอบไว้ในร้านค้า เก็บไว้ไม่นานก็จำหน่ายออกไป แล้วซื้อใหม่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลา

5. การแปรรูป ข้าวเปลือกเหนียวเป็นข้าวสารเหนียว มีขั้นตอน และรายละเอียดคือ

5.1 วิธีการสีข้าว กระบวนการสีข้าวแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะข้าวเปลือก ระยะข้าวสาร และระยะการทำเปอร์เซ็นต์ (ดูภาพ 2 ประกอบ)

5.1.1 ระยะข้าวเปลือก เป็นระยะที่จะนำข้าวเปลือกผ่านตระแกรงทำความสะอาดสำหรับแยกสิ่งเจือปน หลังจากนั้นข้าวที่ปราศจากสิ่งเจือปนจะไหลเข้าสู่ขั้นตอนการกะเทาะเปลือกต่อไป

5.1.2 ระยะข้าวสาร ข้าวที่ได้จากกระบวนการขัดขาว และขัดมัน อยู่ในรูปข้าวสาร และปลายข้าว

ภาพ 2 กระบวนการสีข้าว

ที่มา. จาก กระบวนการสีข้าว, โดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553, ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2553, จาก http://202.28.94.50/traceability/V1/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=24

5.1.3 ระยะเวลาทำเปอร์เซ็นต์ข้าวสาร โรงสีใช้ตระแกรงหมุดเมล็ดข้าวจะติดหลุมตระแกรงขึ้นไป ระยะสูงต่ำไม่เท่ากันแล้วแต่ขนาดของเมล็ดข้าว ข้าวเมล็ดใหญ่ติดหลุมขึ้นไปไม่ได้จะตกลงมา ปลายข้าวเล็กจะติดขึ้นไปได้ สำหรับปลายข้าวหัก และปลายข้าวละเอียดจะตกลงในราง

5.2 อัตราการแปรสภาพข้าวเปลือก โรงสีใช้วัตถุดิบในการนำมาสีเป็นข้าวสารเหนียวมีข้าวเปลือก 2 ชนิด คือ ข้าว กข. 6 และข้าวเหนียวสันป่าตอง จากการสำรวจพบว่า ในการสีข้าวเปลือก 1 เกวียน ให้เป็นข้าวสารเหนียวโดยทั่วไปจะได้ต้นข้าว และปลายข้าวรวมกันประมาณ 660-680 กิโลกรัม สำหรับข้าวเหนียว 10% จะได้ต้นข้าวประมาณ 550 กิโลกรัม ข้าวหักและข้าวหักเอวันประมาณ 117 กิโลกรัม ปลายข้าวสีวันประมาณ 3 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือจะเป็นรำข้าวละเอียดประมาณ 70 กิโลกรัม รำข้าวหยาบประมาณ 30 กิโลกรัม แกลบ และสิ่งเจอปนประมาณ 230 กิโลกรัม ส่วนข้าวเหนียว 25% จะได้ต้นข้าวประมาณ 400 กิโลกรัม ข้าวหักและข้าวหักเอวันประมาณ 280 กิโลกรัม ปลายข้าวสีวันประมาณ 20 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือจะเป็นรำข้าวละเอียดประมาณ 70 กิโลกรัม รำข้าวหยาบประมาณ 20 กิโลกรัม แกลบ และสิ่งเจอปนประมาณ 210 กิโลกรัม ทั้งนี้ อัตราการสีข้าวของแต่ละโรงสีอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพันธุ์ ความชื้น ลักษณะเมล็ดข้าว ประสิทธิภาพของเครื่องจักร และขนาดของโรงสี

6. การบรรจุหีบห่อ แบ่งตามลักษณะของสินค้า คือ

6.1 ข้าวเปลือก เกษตรกรนิยมใส่กระสอบปานบรรจุประมาณ 75-100 กิโลกรัม โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในบางแหล่งที่มีปริมาณมาก และผ่านตลาดกลาง อาจใช้วิธีเทกองบนรถบรรทุก ส่วนพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และโรงสี ส่วนใหญ่ใช้กระสอบ ๆ ละ 80-100 กิโลกรัม รองลงมา คือ การเทกอง

6.2 ข้าวสาร โรงสี และพ่อค้าส่งออก จะดำเนินการบรรจุหีบห่อจะมีหลายรูปแบบตามความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ คือ บรรจุใส่กระสอบ ๆ ละ 100, 50, 25, 5 และ 1 กิโลกรัม ในกรณีที่มีคำสั่งซื้อจำนวนมากของพ่อค้าส่งออกรายใหญ่ โรงสีซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บรรจุภัณฑ์ นิยมบรรจุด้วย Jumbo Bag กระสอบละ 1 ตัน ซึ่งพ่อค้าต่างประเทศจะนำข้าวสารเหนียวของไทยไปบรรจุตามขนาดที่ตนเองต้องการต่อไป ในกรณีที่พ่อค้าส่งออกทำการบรรจุหีบห่อข้าวสารเหนียวด้วยตนเอง

ผู้ส่งออกมักสนใจปรับปรุงการบรรจุหีบห่อให้ดูดีในสายตาผู้บริโภค และจะมีตราหือกำกับทุกหีบห่อ

7. การกำหนดมาตรฐานข้าวเหนียว เนื่องจากมีปัญหาลอมปนข้าวเหนียว ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการค้าข้าวของไทยในอนาคตได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ จึงร่วมกันแก้ปัญหาโดยกำหนดมาตรฐานข้าวเหนียว เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเหนียวยึดหลักในการซื้อขาย โดยออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง มาตรฐานสินค้าข้าว พ.ศ. 2540

8. ข่าวสารการตลาด สื่อกลางนำข่าวความเคลื่อนไหวของราคา ภาวะการผลิต และการตลาดข้าวเหนียวจำแนกผู้รับข่าวสารเป็น 2 ระดับ คือ

8.1 ด้านเกษตรกร เกษตรกรจะรับฟังข่าวสารการผลิต และการตลาดจากพ่อค้าคนกลางมากที่สุด รองลงไป คือ เพื่อนบ้าน วิทยุ โทรทัศน์ และเอกสารทางราชการ ตามลำดับ

8.2 พ่อค้าคนกลาง สื่อกลางสำคัญที่สุด คือ โทรศัพท์ ส่วนใบแจ้งราคา (หังเซ็ง) และโทรสารมีความสำคัญรองลงไป นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จดหมาย เอกสารทางราชการมีบทบาทต่อการค้าข้าวเหนียวน้อยลงไป

ราคาข้าวเหนียว

ราคาข้าวเหนียวแบ่งได้ดังนี้ (ดูตาราง 11)

1. ราคาที่เกษตรกรได้รับ ในปี พ.ศ. 2552 เฉลี่ยตันละ 9,363 บาท มีแนวโน้มสูงขึ้นจากราคา 4,810 บาทในปี พ.ศ. 2542 ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 9.88 ต่อปี เนื่องจากความนิยมรับประทานข้าวเหนียวเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศ และต่างประเทศ มีอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2. ราคาขายส่งข้าวสารเหนียวในตลาดกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2552 ราคาขายส่งข้าวเหนียว 10% ในตลาดกรุงเทพฯ ตันละ 14,500 บาท มีแนวโน้มสูงขึ้นจากราคาตันละ 9,120 บาทในปี พ.ศ. 2542 ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.15 ต่อปี ทั้งนี้เป็นไปแนวทางเดียวกับราคาที่เกษตรกรได้รับ และราคาส่งออก

3. ราคาข้าวสารเหนียวส่งออก ในปี พ.ศ. 2552 ราคาข้าวสารเหนียวส่งออก เอฟโอบีเฉลี่ยต้นละ 17,836 บาท มีแนวโน้มสูงขึ้นจากราคาต้นละ 12,091 บาทในปี พ.ศ. 2542 ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.18 ต่อปี เนื่องจากความต้องการของตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น สำหรับในปี พ.ศ. 2550 ราคาจะสูงขึ้นเป็นพิเศษ เนื่องมาจากปัจจัยอัตราแลกเปลี่ยน ความเคลื่อนไหวของราคาข้าวสารเหนียว

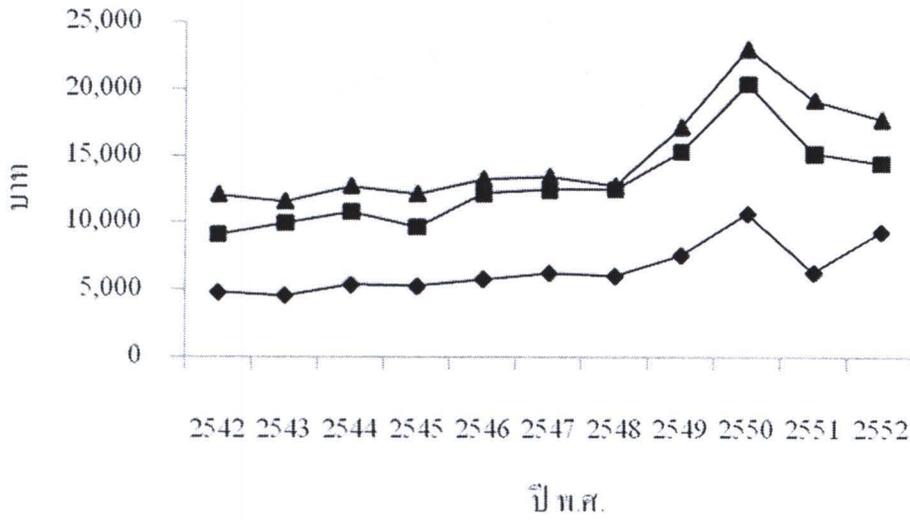
ตาราง 11

ราคาข้าวเหนียว 10% ของประเทศไทย

(หน่วย: บาทต่อตัน)

ปี พ.ศ.	ราคาข้าว- เปลือกเหนียว	ราคาขายส่งข้าวเหนียว ณ ตลาดกรุงเทพฯ	ราคาส่งออก เอฟโอบี
2542	4,810	9,120	12,091
2543	4,590	9,990	11,568
2544	5,384	10,800	12,738
2545	5,274	9,690	12,151
2546	5,807	12,210	13,285
2547	6,273	12,500	13,479
2548	6,057	12,530	12,786
2549	7,612	15,370	17,265
2550	10,710	20,500	23,178
2551	6,327	15,250	19,319
2552	9,363	14,500	17,836
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละต่อปี	9.88	6.15	5.18

การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเหนียว 10% ของประเทศไทย

- ◆ ราคาข้าวเปลือกเหนียว
- ราคาขายส่งข้าวเหนียว ณ ตลาดกรุงเทพ
- ▲ ราคาส่งออก เอฟโอบี

ภาพ 3 การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเหนียว 10% ของประเทศไทย